

Woensdag 02 Februari 2022

Inhoud

- 1) **Het gefaal van dual: waarom het nieuwe leren en werken niet aanslaat De Standaard - 02 Feb. 2022 - Pagina 8**
Campagne na campagne moet leerlingen overtuigen om leren op school te combineren met leren in een kapsalon of op de werf. Toch slaat dual leren maar niet aan. En problematischer: het systeem lijkt zelfs de kwetsbaarste jongeren te vergeten.

Het gefaal van duaal: waarom het nieuwe leren en werken niet aanslaat

dS De Standaard - 02 Feb. 2022
Pagina 8

* De Standaard : West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Antwerpen, Vlaams-Brabant/Brussel, Limburg

Campagne na campagne moet leerlingen overtuigen om leren op school te combineren met leren in een kapsalon of op de werf. Toch slaat duaal leren maar niet aan. En problematischer: het systeem lijkt zelfs de kwetsbaarste jongeren te vergeten.

Twee hoeraberichten om op te warmen: 'Vlaanderen is klaar voor duaal leren!' Na drie jaar proefdraaien stuurde toenmalig minister van Onderwijs Hilde Crevits (CD&V) in maart 2019 een persbericht uit. Leerlingen zouden vanaf dan twee dagen op school kunnen combineren met drie dagen op de werkvloer. Een win-win voor het onderwijs (leerlingen zijn gemotiveerd, doen veel ervaring op) en bedrijven (leerlingen zijn beter voorbereid op de arbeidsmarkt en zijn mogelijk toekomstige werknemers).

Drie jaar later, januari 2022, volgt opnieuw een persbericht van Crevits in De Morgen, nu vanuit haar hoedanigheid als minister van Werk: er is dit schooljaar een vijfde meer leerlingen ingeschreven in duaal leren dan vorig jaar. 'Het gaat nu al om 2.338 leerlingen', klinkt het. Dat is 'een sterke stijging' tegenover 2019, toen kozen 1.743 leerlingen voor duaal leren.

Maar dat amper 1,5 procent van alle leerlingen in het technisch en beroepsonderwijs na drie jaar momenteel een duale opleiding volgt, is, voorzichtig uitgedrukt, een belabberd resultaat. Het blijft aanmodderen. Bij werkgeversorganisatie Voka valt de teleurstelling niet weg te steken. 'We hopen nog steeds op tienduizenden leerlingen in duaal leren', zegt onderwijsadviseur Jonas de Raeve.

Geen meubelstoffeerder

De toename waar de minister het over heeft, bewijst ook niet dat duaal leren populair is. De Vlaamse regering besliste om het grootste bestaande systeem van alternerend leren - het deeltijds beroepsonderwijs (dbso) - op te doeken. De komende jaren wordt het dbso geïntegreerd in duaal leren. De lichte stijging dit schooljaar is een voorafname van die integratie, schat Koen Stassen, onderwijs-arbeidsmarktdeskundige bij Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

Recente cijfers van onderwijsdienst Agodi wijzen er bovendien op dat de uitrol de foute kant uitgaat. In de 251 trajecten die worden aangeboden, zitten - over de onderwijsnetten heen - gemiddeld 3,6 leerlingen per opleiding. Er komt ook geen enkele meubelstoffeerder of industrieel verpakker bij dit jaar. In 39 van de 129 de opleidingen in het gewoon secundair werd geen enkele leerling ingeschreven. Voor 35 trajecten werd ten slotte geen enkele aanvraag tot programmatie ingediend en het aantal unieke aanbieders neemt dit schooljaar licht af.

Pervers effect

Hoe komt het dat dit systeem, dat volgens alle spelers potentieel heeft en al succesverhalen heeft afgeleverd, niet van de grond komt? De Raeve van Voka, die vooral potentieel ziet in het voltijdse onderwijs, wijst naar de timing. 'Scholen zijn volop bezig met corona. Als er al extra tijd is, gaat die naar de hervorming van het secundair onderwijs. Voor het uitbouwen van duaal leren is er geen tijd.'

Maar de bezorgdheden uit het onderwijsveld zijn veel fundamenteler. De kritiek is fel, van onderuit gegroeid en over de netten heen verspreid. 'Je merkt aan alles dat deze vernieuwing vanuit het systeem ontworpen is en niet vanuit de praktijk', zegt *Sebastian Joye*, coördinator van het centrum deeltijds onderwijs bij het Gentse HTISA.

Duaal leren ziet er op papier mooi uit, maar, zoals het nu bestaat, is er een pervers effect. Duaal leren is bedoeld voor 'arbeidsrijpe' en 'arbeidsbereide' leerlingen. In de praktijk zijn dat - zowel in het voltijdse als deeltijdse onderwijs - alleen de sterkste en meest gemotiveerde leerlingen van de klas. Veel jongeren, zeker de kwetsbare, hebben iets meer tijd nodig, of vinden niet onmiddellijk een werkplaats.

De vrees is dat kwetsbare jongeren, die vandaag vooral onderdak vinden in het deeltijdse beroepsonderwijs, in het duale verhaal geen plaats meer hebben. Ze dreigen niet alleen uit de boot te vallen maar ook binnen het onderwijs geen onderdak meer te vinden. 'Zijn we als maatschappij bereid tot collateral damage als deze jongeren ongekwalificeerd uitstromen?', vraagt Joeri Deblauwe, algemeen directeur van Oscar Romero in Dendermonde.

Hoewel het om een relatief weinig leerlingen gaat - acht à tienduizend - verdient deze groep alle aandacht. 'Onze jongeren zijn vaak niet door het leven gespaard, zijn schoolmoe of het slachtoffer van het waternalstelsel', benadrukt *Joye*. 'De lat ligt voor zo'n 70 procent van hen te hoog.'

In zijn centrum volgen 184 leerlingen deeltijds onderwijs, 7 leerlingen duaal leren. 'Dat is niet omdat we niet in duaal leren geloven, het is gewoon moeilijk werkbaar.' Ook in Dendermonde leeft dat gevoel: 'Jongeren moeten in hun eigen tempo kunnen groeien', zegt An Loix, coördinator van de campus Duaal Leren van Oscar Romero. 'Tijd én individuele omkadering zijn cruciaal. Die is er niet in duaal leren.'

Negatief imago

De scholen en centra voor leren en werken die De Standaard contacteerde, bevestigen dat ze vandaag vaak niet voor duaal leren kiezen omdat ze doen wat onderwijs hoort te doen, namelijk leerlingen kansen geven en laten groeien.

'Een aantal jongeren kan niet starten of verdergaan in duaal leren door het dwingende karakter', zegt directeur Christine Hannes van de Spectrumschool in Deurne. 'Dat ze binnen de twintig dagen na inschrijving een job moeten hebben, is een afknapper. Sommigen zullen ook enkel een beroepskwalificatie behalen en geen diploma. Zolang het mogelijk is, schrijven we bepaalde jongeren in het deeltijds in, omdat ze meer kans op slagen hebben. Niet alleen op school, ook in het leven.' In Deurne volgen dertig leerlingen een duaal traject, vierhonderd jongeren deeltijds beroepsonderwijs.

Ook de twee andere actoren, leerlingen en bedrijven, staan niet te dringen voor duaal leren, zegt Dieter Verhaest, onderwijs econoom aan de KU Leuven. Hij focuste vooral op leerlingen. 'Die staan er vaak wel voor open, maar zijn bezorgd om het negatieve imago van leren en werken.' Leerlingen - en vooral hun ouders - hebben ook twijfels bij de doorstroommogelijkheden, blijkt uit de studie die hij samen met Kristof De Witte (KU Leuven) uitvoerde.

Een eerste meta-analyse legt verschillende pijnpunten voor ondernemingen bloot. Het systeem is rigide, het opleidingsplan weinig flexibel en voor sommige bedrijven is de vergoeding die ze moeten betalen 'financieel lastig'. De procedure om erkend te worden is bovendien vaak 'zwaar, traag en ingewikkeld'. 'Elke drempel is er één te veel', zegt De Raeve (Voka).

'Wij zijn onze beste werkplek verloren door de checklist van de overheid', zegt Hannes. 'Als leerlingen terugkwamen van de aannemer, konden ze niet alleen metsen, maar ook een badkamer zetten of tegelen. Helaas: dat was niet gedetailleerd genoeg voor het duaal verhaal.'

Vlaanderen blijft tenslotte een kmo-regio, benadrukt De Raeve. 'We zien dat het voor kleine ondernemingen vaak niet evident is om in het verhaal te stappen.' Dat leerlingen om de paar maanden van werkplek moeten veranderen, lijkt een rem voor kleine zelfstandigen. Net als de leerlingen iets onder de knie hebben, moeten ze alweer vertrekken.

Stagebonus

Hoe moet het verder? Binnenkort start vanuit Vlaanderen alvast een nieuwe campagne (420.000 euro) om 'blijvend te sensibiliseren'. 'Dit is een waardevolle leerweg, maar scholen botsen op de organiseerbaarheid door de beperkte instroom', zegt Stassen (katholiek onderwijs) voorzichtig. Verhaest denkt dat er in Vlaanderen ook nood is aan 'positieve cijfers die aantonen dat kiezen voor duaal leren een grote garantie op werk is'. Hij verwijst onder meer naar buurland Duitsland, een pionier in het duaal leren.

Momenteel wordt er aan een nieuw decreet gesleuteld dat hiaten moet wegwerken voor de doelgroep van het dbso. 'Men probeert nu via kunstgrepen in te grijpen, maar het systeem blijft wringen', zegt *Joye*. Dat stellen ook de Vlor en de Serv vast. Het gaat onder meer over geld. Centra voor leren en werken moeten voltijds onderwijs aanbieden terwijl ze maar voor deeltijds financiering krijgen. Dat is niet haalbaar, is het oordeel.

Het concept moet wel stilaan gaan renderen. De Vlaamse overheid investeert veel geld in het paradepaardje. Er werken 35 personeelsleden op het thema. Tussen 2014 en 2020 werd er 17 miljoen euro aan Europese middelen ingezet. Vanuit het beleidsdomein Werk stroomt er vandaag 3 miljoen euro naar de betrokken sectoren. Er is ook 11 miljoen euro voorzien voor 'stimuli' zoals een stagebonus. Vlaanderen gebruikt ten slotte ook nog eens 4,5 miljoen euro om het systeem te evalueren en te verbeteren. 'Ironisch genoeg is het wachten op voldoende leerlingen voordat we weten in welke mate de investeringen zich zullen vertalen in de verwachte voordelen', besluit An De Coen, expert arbeidsmarktbeleid en levenslang leren bij IDEA Consult. 'Er is een minimum aantal leerlingen nodig om het financieel haalbaar te maken. Zonder schaal grootte weegt dit op scholen en ondernemingen.'

LEES OOK

29/12/2021

'Laat de scholen toch met rust'

Klaas Maenhout